

Komárom: Monostori erőd

Kezelési terv

2024

Készítette: Barina Zoltán

Tartalom

1.	Azonosító adatok	3
1.1.	Jogszabályi háttér	3
1.2.	A védett érték adatainak frissítése	3
1.3.	Dokumentumfotók	7
2.	Természetvédelmi célkitűzések	11
3.	Részletes természetvédelmi kezelési terv	12
3.1.	Természetvédelmi stratégiák	12
3.2.	Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	13
3.2.1.	Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	13
3.2.2.	Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme	13
3.2.3.	Látogatás	13
3.2.4.	Oktatás és bemutatás	13
3.2.5.	Kutatás, vizsgálatok	13
3.2.6.	Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra	14
3.2.7.	Táj- és kultúrtörténeti értékek	14
3.2.8.	Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak	14
3.3.	Kezelési egységek	14
3.3.1.	KE01 – Természetes szárazgyep	15
3.3.2.	KE02 – Féltermészetes gyep	19
3.3.3.	KE03 – Másodlagos gyep	23
3.3.4.	KE04 – Élőhelyhelyreállítási terület	26
3.3.5.	KE05 – Öshonos fás állomány	30
3.3.6.	KE06 – Idegenhonos fás társulás	33
3.3.7.	KE07 – Kivett	35
3.3.8.	KE08 – Meder	36
3.3.9.	KE09 – Park	39
3.4.	Adminisztráció	40
3.5.	A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata	40

1. Azonosító adatok

1.1. Jogszábai háttér

Védetté nyilvánító határozat: Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének 15/2015 (X.22) önkormányzati rendelete a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről

Védetté nyilvánítás ideje: 1992

Kategória: helyi jelentőségű természetvédelmi terület

Védetté nyilvánítás indoka, természetvédelmi célja: növényzeti, állattani

Részletesebben: „Kiemelt műemlék. A Monostori Erőd helyreállított környezetében ma is láthatók zavartalan, alapvetően homokpusztai gyepfűtakaságok, száraz homoki élőhelyek, a Duna-parton pedig keskeny ártéri fűz-nyár ligeterdő, szép idős vadgesztenye fasorral. Kisebb-nagyobb tőszámmal megtalálható védett növények: Ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*), Nyári tözike (*Leucosium aestivum*), Budai imola (*Centaurea sadleriana*), Pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*), Árlevelű len (*Linum tenuifolium*).”

hrsz.: 1948

Művelési ág: erdő

Kiterjedése: 66,5037 ha

Tulajdonos: Magyar Állam

Kezelő: Monostori Erőd Hadkultúra Központ Műemlék-helyreállító, Ingatlanfenntartó és hasznosító Nonprofit Kft.

Egyéb kapcsolódó rendelkezések:

A védetté nyilvánító önkormányzati rendelet és mellékletei további részleteket nem tartalmaznak.

1.2. A védett érték adatainak frissítése

A természetvédelmi terület elhelyezkedése:

Az erőd területéről 2013-ban ökológiai állapotfelmérés készült, melyben annak természeti értékeiről csak kevés szó esik: „A Monostori Erőd lőszermentesített, szépen parkosított, helyreállított környezetében ma is láthatók zavartalan, alapvetően homokpusztai gyep társulások, száraz homoki élőhelyek, a Duna-parton pedig keskeny ártéri fűz-nyár ligeterdő, szép idős vadgesztenye fasorral. A változatos élőhelyegyüttes kiváló megfigyelési lehetőséget kínál a természetvédelem iránt érdeklődőknek is.”

Az állapotfelmérés a következő védett fajokat említi a területről:

Növények:

Ligeti csillagvirág (*Scilla vindobonensis*) kisebb állomány a Duna-parton

Nyári tözike (*Leucojum aestivum*) néhány tő a Duna-parton

Budai imola (*Centaurea sadleriana*) 100 tő

Pusztai árvalányhaj (*Stipa pennata*) 150–200 tő

Árlevelű len (*Linum tenuifolium*) 2030 tő

A Duna-parton 50 db idős vadgesztenyéből álló fasor áll.

Gerinctelenek:

nagy gyöngyházlepke (*Argynnis paphia*)

kis színjátszólepke (*Apatura ilia*)

fecskefarkú lepke (*Papilio machaon*)

kardoslepke (*Iphiclides podalirius*)

c-betűs lepke (*Nymphalis c-album*)

Kétéltűek:

erdei béka (*Rana dalmatina*)

zöld varangy (*Bufo viridis*)

barna varangy (*Bufo bufo*)

Hüllők:

fürge gyík (*Lacerta agilis*)

zöld gyík (*Lacerta viridis*)

vízisikló (*Natrix natrix*)

erdei sikló (*Elaphe longissima*)

kockás sikló (*Natrix tessellata*)

Madarak:

darázsölyv (*Pernis apivorus*) átrepülőként

barna kánya (*Milvus migrans*) átrepülőként

rétisas (*Haliaeetus albicilla*) átrepülőként

gyurgyalag (*Merops apiaster*) 1–2 pár

kerti geze (*Hippolais icterina*) 1 pár

tövisszúró gébics (*Lanius collurio*) 2–3 pár

Emlősök:

vidra (*Lutra lutra*)

eurázsiai hód (*Castor fiber*)

kis patkósdenevér (*Rhinolophus hipposideros*)

vízi denevér (*Myotis daubentonii*)

közönséges denevér (*Myotis myotis*)

2024-ben kimutatott növényfajok (**védett faj**, idegenhonos faj):

Achillea collina

Achillea pannonica

Aesculus hippocastanum

Agropyron pectinatum

Agropyron repens

Ailanthus altissima

Allium rotundum

Allium scorodoprasum

Alyssum alyssoides

Amaranthus retroflexus

Anchusa officinalis

Arenaria serpyllifolia

Armeniaca vulgaris

Arrhenatherum elatius

Artemisia campestris

Asparagus officinalis

Asperula cynanchica

Asplenium ruta-muraria

Astragalus onobrychis

Ballota nigra

Berberis vulgaris

Bothriochloa ischaemum

Bromus erectus

Bromus inermis

Bromus sterilis

Carex alba

Calamagrostis epigeios

Camelina microcarpa

Campanula persicifolia

Capsella bursa-pastoris

Cardaria draba

Carduus acanthoides

Carex hirta

Carex liparicarpos

Carex stenophylla

Celtis occidentalis

Centaurea sadleriana

Centaurea stoebe

Cerastium sp.

Centaurea stoebe

Chenopodium album

Chondrilla juncea

Clematis recta

Convolvulus arvensis

Conyza canadensis

Cornus sanguinea

Coronilla varia

Corylus avellana

Crataegus monogyna
Cynodon dactylon
Dactylis glomerata
Datura stramonium
Descurainia sophia
Dianthus pontederæ
Dianthus serotinus
Echium vulgare
Elaeagnus angustifolia
Erodium cicutarium
Eryngium campestre
Erysimum diffusum
Euonymus europæus
Euphorbia cyparissias
Euphorbia seguieriana
Falcaria vulgaris
Festuca rupicola
Festuca vaginata
Galium rubioides
Galium verum
Gleditsia triacanthos
Gypsophila arenaria
Gypsophila paniculata
Hedera helix
Helichrysum arenarium
Hemerocallis fulva
Hyosciamus niger
Hypericum perforatum
Inula conyza
Iris germanica
Juglans regia
Koeleria cristata
Koeleria glauca
Lepidium campestre
Ligustrum vulgare
Linaria genistifolia
Linum austriacum
Lithospermum officinale
Lycium barbatum
Mahonia aquifolium
Malva sylvestris
Medicago falcata
Medicago minima
Melandrium album
Melica transsylvanica
Melilotus officinalis
Minuartia glomerata
Morus alba
Oenothera biennis
Onopordum acanthium

Orchis coriophora
Orchis morio
Orobanche arenaria
Oxytropis pilosa
Papaver rhoeas
Petrorhagia saxifraga
Peucedanum arenarium
Peucedanum oreoselinum
Plantago lanceolata
Poa angustifolia
Poa bulbosa
Poa pratensis
Populus alba
Populus nigra
Portulaca oleracea
Potentilla arenaria
Potentilla inclinata
Potentilla reptans
Pyrus pyraister
Reseda inodora
Reseda lutea
Rhamnus catharticus
Robinia pseudacacia
Rosa canina
Rubus caesius
Rumex patientia
Rumex sp.
Salsola kali
Salvia nemorosa
Salvia pratensis
Sambucus nigra
Sanguisorba minor
Scabiosa ochroleuca
Scilla vindobonensis
Sedum acre
Sedum maximum
Senecio jacobaea
Silene conica
Silene vulgaris
Solidago gigantea
Stachys recta
Stenactis annua
Stipa capillata
Stipa joannis
Symphytum officinale
Tamarix tetrandra
Thymelaea passerina
Thymus glabrescens
Torilis arvensis
Tragopogon orientalis

Tragus racemosus
Ulmus laevis
Verbascum lychnitis
Verbascum phlomoides
Viburnum opulus

Vicia angustifolia
Vicia villosa
Viola arvensis
Viola odorata

1.3. Dokumentumfotók

Intenzíven használt területek (KE07) az erőd belső részén

Féltermészetes gyepek (KE02) az erőd sáncain és lejtőjén

Idegenhonos fajok alkotta cserjések és erőállományok (KE06) az erőd sáncain és külső területein

Másodlagos gyepek (KE03) az erőd területén belül

Élőhelyhelyreállítási területek (KE04) az erdő külső részén

Nyílt homokusztagyep (KE01) elszórtan akácokkal és fekete nyarakkal az erdő külső részén

Tájékoztató táblák az erdő külső részén

Meder (KE08) és ártéri lgeterdő (KE06) a Duna partján

2. Természetvédelmi célkitűzések

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

A helyi jelentőségű természetvédelmi területeken meghatározott alapvető természetvédelmi cél a kiemelt zöldövezeti területek, növénytakarsulások, valamint védett állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása.

Rendeltetés: A Monostori erőd természetközeli élőhelyeinek, az itt élő fajok és közösségek megőrzése és kedvező természetvédelmi helyzetben történő fenntartása.

Célkitűzés:

- A természetes élőhelyek és fajaik fennmaradásának biztosítása
- A természeti és kultúrtörténeti értékek együttese fennmaradásának biztosítása
- A terület élővilágának védelme
- A természetvédelmi célú bemutatás elősegítése
- A területen gyorsan terjedő özönfajok állományának csökkentése, a természetes, őshonos fajösszetétel fenntartása
- Lágymű- és fásszáru tájidegen fajok arányának visszaszorítása

3. Részletes természetvédelmi kezelési terv

3.1. Természetvédelmi stratégiák

A Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.), az összes komáromi helyi védett területre és értékre vonatkozó önkormányzati rendelet 2. melléklete szerint:

- a.) Az agresszívan terjedő invazív növényzetet vissza kell szorítani, a tájidegen fák folyamatosan hazai, tájban honos fajokra (tölgy, kőris, stb.) kell cserélni.
- b.) A különlegesen ritka, védett, fokozottan védett növény- és állatfajok populációnak védelmét biztosítani kell
- c.) Az értékek bármilyen szennyezését, rongálását meg kell akadályozni.
- d.) A természetvédelmi szempontból értékes, kívánatos állapotot kell rögzíteni és fenntartani a beavatkozások minimalizálása mellett.

A Monostori erőd védelmének célja a kiemelt zöldövezeti területek, növénytakaságok, valamint védett növény- és állatfajok és egyedi természeti értékek megtartása, a biodiverzitás fenntartása, a természetközeli élőhelyek legalább mai állapotukban való megtartása, optimális esetben javítása. További cél a szennyezések megakadályozása, minimalizálása, a természeti és kulturális értékek megismerésére irányuló kutatás, oktatás, turizmus támogatása. A természetvédelmi cél elérése érdekében a fő – általános – tennivalók a következők:

- Tilos a védett természeti terület állapotát és jellegét a természetvédelmi célokkal ellentétesen megváltoztatni.
- Erdő, rét, legelő művelési ágának megváltoztatásához csak kivételes esetben és csak a természetvédelem érdekeinek megfelelően szabad hozzájárulni.
- A természetvédelmi területen tilos olyan épületet, építményt, nyomvonalas létesítményt, berendezést létesíteni vagy üzembe helyezni, amely annak jellegét és állapotát veszélyezteti, károsítja, vagy ott a tájképi egységet megbontja.
- A természetvédelmi területen fokozott figyelmet kell fordítani a hulladékok folyamatos eltávolítására, a rendszeres zöldterület kezelésre, amennyiben szükséges karbantartási ütemtervet kell készíteni a folyamatos fenntartás céljából.
- Az özönnövények állományainak megfigyelése, szükség esetén visszaszorításuk

- A gyepek erdősülésének, túlzott cserjésedésének megakadályozása
- Kiemelt védett fajok jelenlétének, állományainak monitorozása, szükség esetén fajvédelmi tennivalók meghatározása, végrehajtása
- A művelési ág besorolások aktuális műveléshez igazítása

3.2. Természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

3.2.1. Művelési ághoz nem köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

3.2.2. Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

Az őshonos fák megőrzését elősegítő beavatkozásokat (száraz, letört ágak eltávolítása, sebkezelés, stb.) vegetációs időszakon kívül, de az énekesmadarak költési időszaka előtt kell elvégezni.

3.2.3. Látogatás

- Az erőd belső területe látogatási időben, belépőjegy váltása ellenében látogatható (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport).
- Az erőd külső területei korlátozás nélkül látogathatók.
- A fenntartó beavatkozások idején és balesetveszély esetén a kezelő időszakos látogatási korlátozást rendelhet el.

3.2.4. Oktatás és bemutatás

- Ismeretterjesztési célból arra alkalmas helyeken tanösvényeket lehet létesíteni, ahol a természetvédelmi terület növénytani és állattani értékeiről szerezhetnek ismereteket a látogatók. (vö. 2. melléklet a Komárom Város Önkormányzata Képviselő-testületének a helyi jelentőségű természeti értékek védelméről szóló 15/2015. (X.22.) önkormányzati rendelet 6. § (2) bekezdéséhez, 3.11. Látogatás, ismeretterjesztés, sport)
- A látogatás és bemutatás célját szolgáló, tájba illő létesítmények összes alapterülete nem haladhatja meg a tervezési terület 0,05%-át.
- Az oktatást és bemutatást elősegítő új információs táblák készítése, meglévők felújítása/aktualizálása
- A Zöld Komárom applikációba való integrálás.
- Az erőd és védettsége történetének megismertetése

3.2.5. Kutatás, vizsgálatok

- A terület egészén a terület állapotát befolyásoló vizsgálatok a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény rendelkezései szerint végezhetők, beavatkozással nem járó kutatások a fenntartó felé történő bejelentés után végezhetők.
- Az erőd élővilágának felmérése és nyomon követése
- Az erőd és védettsége történetének felkutatása

3.2.6. Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A területen technikai sportok végzése tilos
- A meglevő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A meglevő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- Természetvédelmi státust jelző táblák kihelyezése a védett terület határain.
- Információs táblák kihelyezése/felújítása.

3.2.7. Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A teljes erőd tájképi jellegét meg kell őrizni
- Az egykori katonai területről visszamaradt betonépítmények, romok a természetes élőhelyek károsítása nélkül eltávolíthatók

3.2.8. Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- Természetvédelmi beavatkozásokon kívül egyéb beavatkozások nem végezhetők el.

3.3. Kezelési egységek

Az erőd belső területén másodlagosan kialakult természetes kísérőfajokat tartalmazó és jellegtelen gyepek találhatók, az erőd sáncain található természetközeli gyepek nagy területen cserjésednek ördögcérnával (*Lycium barbatum*) és erdősülnek bálványfával (*Ailanthus altissima*) és más fa- és cserjefajokkal.

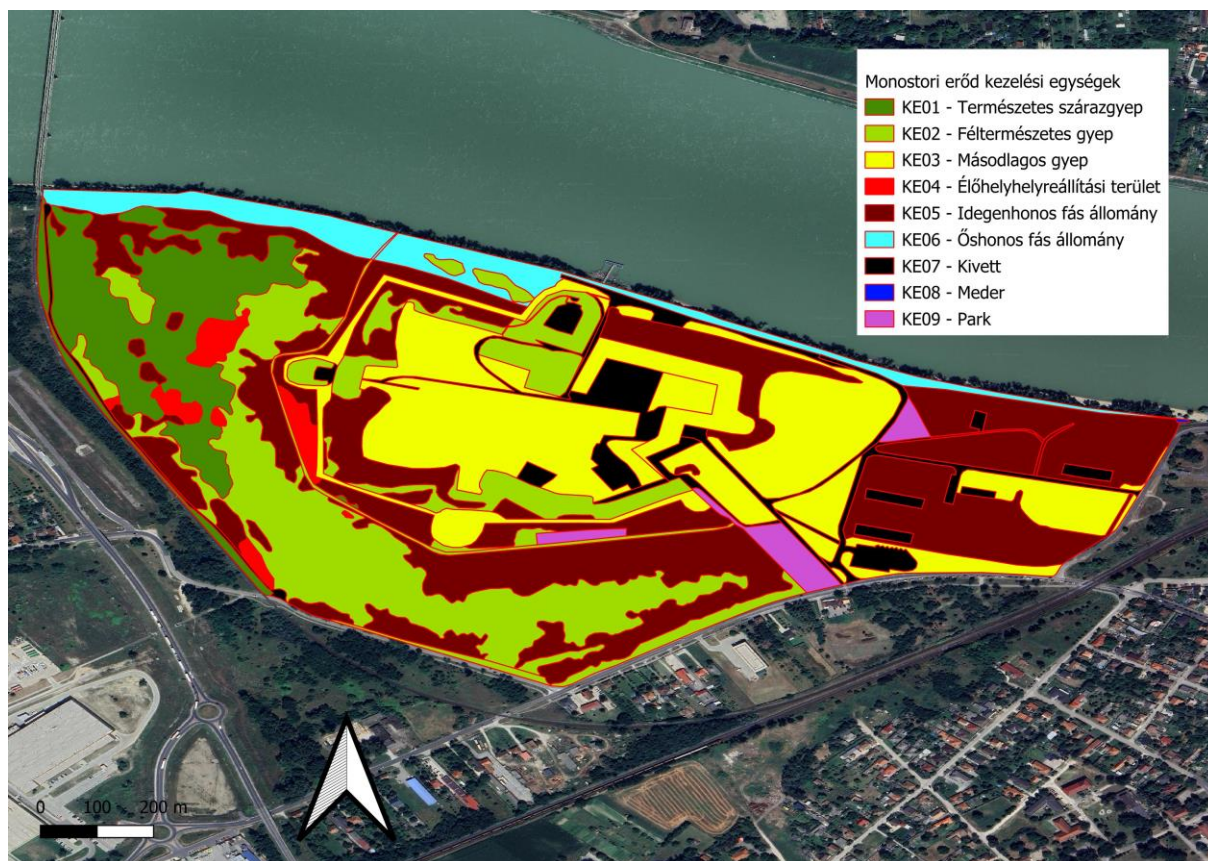
A belső területek a rendszeres látogatás és alkalmi rendezvények következtében folyamatos használat alatt állnak.

Bent és kívül is több foltban megtalálhatók idegenhonos fa- és cserjefajok alkotta vagy elegyes állományok. A külső részekben kisebb területen rendszeresen nyírt parkszerű gyepek és ültetett parkfák találhatók, köztük utak futnak.

A terület északi szegélyén a Dunát szegélyező ligeterdők találhatók.

A terület déli és nyugati felén a homokdombon kialakult kiemelkedő természetvédelmi értéket képviselő nyílt homokpusztagyeppek és ezek leromlott származékai találhatók, bennük sokféle idegenhonos fafajok foltjaival és állományaival.

3.3.1. KE01 – Természetes szárazgyep

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a terület nyugati felén levő védett fajokban gazdag nyílt homoki gyepek. A gyepekben szálszerűen vagy foltokban akác- és más idegenhonos fajok egyedei/állományai fordulnak elő.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- G1 – Nyílt homokpusztagyepek
- H4 – Erdőssztyeprétek, félszáraz irtásrétek, száraz magaskórósok
- S6 – Nem őshonos fafajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

A kezelési egységen végezhető beavatkozások:

- A gyepekben az idegenhonos fa- és cserjefajok mechanikus eltávolításán kívül más beavatkozás nem végezhető.
- A kezelési egység területére állat- és növényfajok egyedei nem telepíthetők be.
- További beavatkozások a terület állapotának kedvezőtlen változása esetén a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság jóváhagyásával, kizárólag a kezelési egység homoki gyepeinek állapotjavítása céljából, az alábbiak szerint történhetnek:

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyepek feltörése nem megengedett

- Gyep beépítése nem megengedett
- A kaszálások intenzitása a természetközeli állapotokat jelző növényfajok virágzásának és termésérésének elősegítéséhez igazítva
- A kaszálások idejének ütemezése a természetvédelmi szempontból értékesebb fajok szaporodásbiológiájának figyelembevételével történjen
- idegenhonos fa és cserjefajok eltávolítása
- szelektív és biológiai szűnyogirtás a vegyszeres helyett
- vadat vonzó létesítmények nem telepíthetők

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A terület homoki gyepein mezőgazdasági hasznosítás jelenleg nem történik.
- A nyílt és zárt homoki gyepek legeltetése jelenleg nem szükséges, hosszú távon is csak az avarosodás jeleit mutató állományokban javasolt extenzív legeltetéssel történő hasznosítás. Ezeken a helyeken természetvédelmi szempontból alacsony állatlétszámmal, optimális esetben juhokkal történő kíméletes legeltetés lenne a legkedvezőbb.
- A kezelési egység területén sokféle jelen van és terjed az akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*). Természetvédelmi szempontból a legfontosabb feladat az inváziós fajok eltávolítása.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A gyepek túlzott avarosodása esetén, hosszú távon azok kíméletes, időszakos legeltetése
- javasolt, kizárólag természetvédelmi kezelési céllal 5–10 évente 1-1 hónapig.
- Az őshonos fajok alkotta cserjés-fás foltok az élőhelymozaik fontos elemei. Ezért hosszútávon az erdőregenerációt és szukcessziót nem érdemes mindenütt megakadályozni, az őshonos cserjéseket foltokban meg kell hagyni.
- Kaszálásos hasznosítás esetén évi egyszeri kaszálás lehetséges, június 15. után, az időpont az aktuális vízállapot és a területen levő jelölő fajok igényeinek figyelembevételével módosulhat a Duna-Ípoly Nemzeti Park igazgatósággal egyeztetve.
- A kaszálás során biztosítani kell a legalább 10 cm-es tarlómagasságot, a mozaikosságot és a megfelelő méretű kaszálatlan területek fenntartását.
- Traktorra szerelt gépi kaszálás, szársértő kaszatípus, illetve dobkasza nem alkalmazható. Kézi motoros kaszálás esetén elsősorban alternáló kasza használata javasolt.
- A gyepterületek égetése tilos.
- A kezelési egységben a természetvédelmi szempontból kedvező gyepterkezetet negatívan befolyásoló agrotechnikai művelet – felületés, általános vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, fogasolás, tárcsázás, hengerezés, gyepszellőztetés, kiszántás – tilos.
- A kezelési egységbe sorolt gyepek egy része kisebb-nagyobb mértékben cserjésedett (galagonyás-borókás száraz cserjések). Ahol a szukcesszió élőhelyeket, fajokat veszélyeztető folyamata következtében túlságosan nagymértékben teret hódítanak az őshonos cserjefajok, szükséges visszaszorításuk mechanikus módszerek alkalmazásával.

- Javasolt a területek rendszeres ellenőrzése, hogy a betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek a jelölő élőhelyek és fajok megóvása érdekében.
- Az idegenhonos, inváziós egyedi fák, facsoportok esetében szükséges azok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus módszerek alkalmazásával.
- Az inváziós lágyszárúakkal fertőzött területeken – a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú – virágzás előtti kaszálás javasolt.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Vadgazdálkodási szempontból a legfontosabb elérendő cél a nagyvadállomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése, illetve ilyen szinten tartása.
- A kezelési egységben tilos minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak növekedését okozza.
- Vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás tilos.
- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, szózó, itatóhely) és létesítmények (magasles) nem helyezhetők el.

Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- A területen a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait be kell tartani.
- Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatban szükséges betartani az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet, valamint az Európai Unió számára veszélyt jelentő inváziós fajok körét meghatározó végrehajtási rendeletek előírásait. (A Bizottság (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelete (2016. július 13.) az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról, A Bizottság (EU) 2017/1263 végrehajtási rendelete (2017. július 12.) az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében létrehozott, az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajoknak az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelet szerinti jegyzéke naprakésszé tételéről, A Bizottság (EU) 2019/1262 végrehajtási rendelete (2019. július 25.) az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendeletnek az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékének aktualizálása céljából történő módosításáról). Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet pedig meghatározza a feladatok végrehajtásáért felelős szerveket és az egyes hatósági eljárási szabályokat.
- A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van a területen található/megjelenő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban.

Javasolt előírások:

GY01 Felülvetés nem megengedett.
GY08 Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendezelő használata nem megengedett.
GY09 Fogasolás nem megengedett.
GY10 Tárcsázás nem megengedett.
GY11 Hengerezés nem megengedett.
GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13 Kiszántás nem megengedett.
GY14 Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15 Tüzpászták létesítése nem megengedett.
GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszással történő hasznosítás.
GY23 A felhalmozódott fűavar eltávolítása.
GY25 A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.
GY28 A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30 A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31 A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat egyeztetni.
GY32 A működési terület szerinti Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.
GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása
GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injekciózása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április–május) vagy végén (augusztus–szeptember) végezhető.
GY40 Legeltetési sűrűség 0,2–0,4 állategység/ha.
GY45 A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (Megjegyzés: selyemkóróval (*Asclepias syriaca*) fertőzött területeken magérés esetén az őszi legeltetés kerülendő.)
GY58 Inváziós növényekkel fertőzött gyepten csak a mentesítést követően lehet legeltetni.
GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.
GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.
GY68 Legeltethető állatfaj: juh.
GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.
GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.
GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.
GY108 Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszással történő kezelése évente legalább háromszor.

GY109 A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.

GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.

GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágalások a kezelési egység területén nem létesíthetők

GY129 A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).

GY131 A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.

GY132 A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepen deponálni.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E73 Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az idegenhonos fajok visszaszorítását eredményező beavatkozások szükségesek.

Kezelési javaslatok indoklása

Az előírások betartása és az idegenhonos fajok visszaszorítása hosszú távon biztosítja az ideális feltételeket a természetközeli élőhelyek fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése érdekében. Ezen kívül segíti a kapcsolódó területek értékes fajainak és jelölő élőhelyeinek védelmét, hogy azok természetessége ne romoljon az inváziós fajok terjedése miatt.

3.3.2. KE02 – Féltermészetes gyepek

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a terület gyengébb természetességű homoki gyepei és az erőd sáncain másodlagosan kialakult régóta viszonylag zavartalan gyeppálmányok. A kezelési egység gyepei nagyszámú természetes kísérőfajt és jellemzően védett növényfajokat is tartalmaznak.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- G1 – Nyílt homokpusztagyepek
- H5b – Homoki sztyeprétek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OD – Lágyszárú özönfajok állományai
- OG – Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok
- S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajok spontán állományai

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyepek feltörése nem megengedett

- Gyep beépítése nem megengedett
- A kaszálások intenzitása a természetközeli állapotokat jelző növényfajok virágzásának és termésérésének elősegítéséhez igazítva
- A kaszálások idejének ütemezése a természetvédelmi szempontból értékesebb fajok szaporodásbiológiájának figyelembevételével történjen
- idegenhonos fa és cserjefajok eltávolítása
- szelektív és biológiai szűnyogirtás a vegyszeres helyett
- vadat vonzó létesítmények nem telepíthetők

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A terület homoki gyepein mezőgazdasági hasznosítás jelenleg nem történik.
- A nyílt és zárt homoki gyepek legeltetése lehetséges. Ezeken a helyeken természetvédelmi szempontból alacsony állatlétszámmal, optimális esetben juhokkal történő kíméletes legeltetés a legkedvezőbb.
- A kezelési egység területén sokféle jelen van és terjed az akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*). Természetvédelmi szempontból a legfontosabb feladat az inváziós fajok eltávolítása.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A gyepek túlzott avarosodása jellemző, ezért azok kíméletes, időszakos legeltetése javasolt, kizárólag természetvédelmi kezelési céllal
- Az őshonos fajok alkotta cserjés-fás foltok az élőhelymozaik fontos elemei. Ezért hosszútávon az erdőregenerációt és szukcessziót nem érdemes mindenütt megakadályozni, az őshonos cserjéseket foltokban meg kell hagyni.
- Kaszálásos hasznosítás esetén évi egyszeri kaszálás lehetséges, június 15. után, az időpont az aktuális vízállapot és a területen levő jelölő fajok igényeinek figyelembevételével módosulhat a Duna–Ipoly Nemzeti Park igazgatósággal egyeztetve.
- A kaszálás során biztosítani kell a legalább 10 cm-es tarlómagasságot, a mozaikosságot és a megfelelő méretű kaszátlan területek fenntartását.
- Traktorral szerelt gépi kaszálás, szársértő kaszatípus, illetve dobkasza nem alkalmazható. Kézi motoros kaszálás esetén elsősorban alternáló kasza használata javasolt.
- A gyepterületek égetése tilos.
- A kezelési egységben a természetvédelmi szempontból kedvező gyepszerkezetet negatívan befolyásoló agrotechnikai művelet – felületés, általános vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, fogasolás, tárcsázás, hengerezés, gyepszellőztetés, kiszántás – tilos.
- A kezelési egységbe sorolt gyepek egy része kisebb-nagyobb mértékben cserjésedett (galagonyás-borókás száraz cserjések). Ahol a szukcesszió élőhelyeket, fajokat veszélyeztető folyamata következtében túlságosan nagymértékben teret hódítanak az őshonos cserjefajok, szükséges visszaszorításuk mechanikus módszerek alkalmazásával.
- Javasolt a területek rendszeres ellenőrzése, hogy a betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek a jelölő élőhelyek és fajok megóvása érdekében.
- Az idegenhonos, inváziós egyedi fák, facsoportok esetében szükséges azok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus módszerek alkalmazásával.

- Az inváziós lágyszárúakkal fertőzött területeken – a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú – virágzás előtti kaszálás javasolt.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Vadgazdálkodási szempontból a legfontosabb elérendő cél a nagyvadállomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése, illetve ilyen szinten tartása.
- A kezelési egységben tilos minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak növekedését okozza.
- Vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás tilos.
- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, itatóhely) és létesítmények (magasles) nem helyezhetők el.

Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- A területen a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait be kell tartani.
- Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatban szükséges betartani az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet, valamint az Európai Unió számára veszélyt jelentő inváziós fajok körét meghatározó végrehajtási rendeletek előírásait. (A Bizottság (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelete (2016. július 13.) az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról, A Bizottság (EU) 2017/1263 végrehajtási rendelete (2017. július 12.) az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében létrehozott, az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajoknak az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelet szerinti jegyzéke naprakésszé tételéről, A Bizottság (EU) 2019/1262 végrehajtási rendelete (2019. július 25.) az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendeletnek az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékének aktualizálása céljából történő módosításáról). Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet pedig meghatározza a feladatok végrehajtásáért felelős szerveket és az egyes hatósági eljárási szabályokat.
- A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van a területen található/megjelenő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban.

Javasolt előírások:

GY01 Felülvetés nem megengedett.

GY08 Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata nem megengedett.

GY09 Fogasolás nem megengedett.

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.

GY15 Tűzpászták létesítése nem megengedett.

GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.

GY23 A felhalmozódott fűavar eltávolítása.

GY25 A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.

GY28 A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.

GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.

GY30 A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.

GY31 A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat egyeztetni.

GY32 A működési terület szerinti Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása

GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelést lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajtól függően a vegetációs időszak kezdetén (április–május) vagy végén (augusztus–szeptember) végezhető.

GY40 Legeltetési sűrűség 0,2–0,4 állategység/ha.

GY45 A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (Megjegyzés: selyemkóróval (*Asclepias syriaca*) fertőzött területeken magérés esetén az őszi legeltetés kerülendő.)

GY58 Inváziós növényekkel fertőzött gyepten csak a mentesítést követően lehet legeltetni.

GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY68 Legeltethető állatfaj: juh.

GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.

GY108 Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.

GY109 A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.

GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.

GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karamok és jószágállások a kezelési egység területén nem létesíthetők

GY129 A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).

GY131 A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.

GY132 A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepon deponálni.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E73 Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az idegenhonos fajok visszaszorítását eredményező beavatkozások szükségesek.
- A kezelési egység élőhelyeinek KE01 kezelési egység alá tartozó élőhelyekké alakítása javasolt
- Természetes kísérőfajok és védett fajok betelepítése

Kezelési javaslatok indoklása

Az előírások betartása és az idegenhonos fajok visszaszorítása hosszú távon biztosítja az ideális feltételeket a természetközeli élőhelyek fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése és növelés érdekében.

3.3.3. KE03 – Másodlagos gyepek

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a terület másodlagos, jellegtelen gyepei, bennük természetes kísérőfajok nem vagy elvétve fordulnak elő. Többnyire intenzív használat és taposás alatt állnak.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OD – Lágyszárú özönfajok állományai
- OG – Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyepek feltörése nem megengedett
- Gyepek beépítése nem megengedett
- A kaszálások idejének ütemezése a természetvédelmi szempontból értékesebb fajok szaporodásbiológiájának figyelembevételével történjen
- Idegenhonos fa és cserjefajok eltávolítása
- szelektív és biológiai szűnyogirtás a vegyszeres helyett
- vadat vonzó létesítmények nem telepíthetők

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A terület gyepein mezőgazdasági hasznosítás jelenleg nem történik.
- A gyepek legeltetése lehetséges. Ezeken a helyeken természetvédelmi szempontból alacsony állatlétszámmal, optimális esetben juhokkal történő kíméletes legeltetés a legkedvezőbb.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Az őshonos fajok alkotta cserjés-fás foltok az élőhelymozaik fontos elemei. Ezért hosszútávon az erdőregenerációt és szukcessziót nem érdemes mindenütt megakadályozni, az őshonos cserjéseket foltokban meg kell hagyni.
- A lehetséges helyeken akár foltokban vagy sávokban a kaszálások gyakoriságát csökkenteni javasolt
- Traktorra szerelt gépi kaszálás, szársértő kaszatípus, illetve dobkasza nem alkalmazható. Kézi motoros kaszálás esetén elsősorban alternáló kasza használata javasolt.
- A gyepterületek égetése tilos.
- A kezelési egységben a természetvédelmi szempontból kedvező gyepszerkezetet negatívan befolyásoló agrotechnikai művelet – felülvetés, általános vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, fogasolás, tárcsázás, hengerezés, gyepszellőztetés, kiszántás – tilos.
- Javasolt a területek rendszeres ellenőrzése, hogy a betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek a jelölő élőhelyek és fajok megóvása érdekében.
- Az idegenhonos, inváziós egyedi fák, facsoportok esetében szükséges azok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus módszerek alkalmazásával.
- Az inváziós lágyszárúakkal fertőzött területeken – a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú – virágzás előtti kaszálás javasolt.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Vadgazdálkodási szempontból a legfontosabb elérendő cél a nagyvadállomány nagyságának visszaszorítása, természetvédelmi kárt nem okozó szintre csökkentése, illetve ilyen szinten tartása.
- A kezelési egységben tilos minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak növekedését okozza.
- Vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás tilos.
- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, itatóhely) és létesítmények (magasles) nem helyezhetők el.

Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- A területen a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait be kell tartani.
- Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatban szükséges betartani az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet, valamint az Európai Unió számára veszélyt jelentő inváziós fajok körét meghatározó végrehajtási rendeletek előírásait. (A Bizottság (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelete (2016. július 13.) az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról, A Bizottság (EU) 2017/1263 végrehajtási rendelete (2017. július 12.) az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében létrehozott, az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajoknak az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelet szerinti jegyzéke naprakésszé tételéről, A Bizottság (EU) 2019/1262 végrehajtási rendelete (2019. július 25.) az (EU)

2016/1141 végrehajtási rendeletnek az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékének aktualizálása céljából történő módosításáról). Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet pedig meghatározza a feladatok végrehajtásáért felelős szerveket és az egyes hatósági eljárási szabályokat.

- A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van a területen található/megjelenő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban.

Javasolt előírások:

GY08 Dobkasza és talaj meghajtású rendsodró, rendezelő használata nem megengedett.

GY09 Fogasolás nem megengedett.

GY10 Tárcsázás nem megengedett.

GY11 Hengerezés nem megengedett.

GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.

GY13 Kiszántás nem megengedett.

GY14 Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.

GY15 Tűzpászták létesítése nem megengedett.

GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.

GY23 A felhalmozódott fűavar eltávolítása.

GY25 A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.

GY28 A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.

GY30 A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsátmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsátmérő megjelölése nélkül) megőrzése.

GY32 A működési terület szerinti Duna-Ípoly Nemzeti Park Igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyasfák, hagyasfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása

GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április–május) vagy végén (augusztus–szeptember) végezhető.

GY40 Legeltetési sűrűség 0,2–0,4 állategység/ha.

GY45 A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (Megjegyzés: selyemkóróval (*Asclepias syriaca*) fertőzött területeken magérés esetén az őszi legeltetés kerülendő.)

GY58 Inváziós növényekkel fertőzött gyepekben csak a mentesítést követően lehet legeltetni.

GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY68 Legeltethető állatfaj: juh.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.

GY108 Erősen fertőzött foltok sokkoló kaszálással történő kezelése évente legalább háromszor.

GY109 A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.

GY116 A területen trágyadeponia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.

GY120 Agrár-erdészeti rendszerek közül a fás legelő és a mezővédő fásítás kialakítása támogatható.

GY131 A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.

GY132 A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepon deponálni.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E73 Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően

Élőhelyrekonstrukció és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az idegenhonos fajok visszaszorítását eredményező beavatkozások szükségesek.
- A kezelési egység élőhelyeinek KE01 kezelési egység alá tartozó élőhelyekké alakítása javasolt
- Természetes kísérőfajok és védett fajok betelepítése

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység gyepei intenzív hasznosítás alatt állnak, természetvédelmi értékük alacsony. Állapotuk javítása, diverzitásuk növelése és átalakításuk természetes gyepekké természetvédelmi értéküket növeli.

3.3.4. KE04 – Élőhelyhelyreállítási terület

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe azok a területek tartoznak, ahol aktuálisan élőhelyhelyreállítások folynak. Vannak foltok, ahol az inváziós fajok eltávolítása történt meg, máshol következő lépésként védett és kísérőfajok betelepítése is, megint más területen komplett gyeptársulás áttelepítése történt. A kezelési egység területein elsődleges a gyomosodás megakadályozása és a betelepített fajok fennmaradásának biztosítása aktív beavatkozásokkal.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- G1 – Nyílt homokpusztagyepek
- H5b – Homoki sztyeprétek
- OC – Jellegtelen száraz-félszáraz gyepek
- OD – Lágyszárú özönfajok állományai
- OG – Taposott gyomnövényzet és ruderalis iszapnövényzet
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- P2c – Idegenhonos cserje vagy japánkeserűfű fajok uralta állományok
- S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajok spontán állományai

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

- Gyomirtószerek használatának mellőzése
- Gyep beépítése nem megengedett
- Gyom- és zavarástűrő fajok kézi szelektív eltávolítása

- A kaszálások intenzitása a természetközeli állapotokat jelző növényfajok virágzásának és termésérésének elősegítéséhez igazítva
- A kaszálások idejének ütemezése a természetvédelmi szempontból értékesebb fajok szaporodásbiológiájának figyelembevételével történjen
- idegenhonos fa és cserjefajok eltávolítása
- szelektív és biológiai szúnyogirtás a vegyszeres helyett
- vadat vonzó létesítmények nem telepíthetők

Gazdálkodáshoz köthető általános kezelési javaslatok

- A terület homoki gyepein mezőgazdasági hasznosítás jelenleg nem történik.
- A nyílt és zárt homoki gyepek legeltetése lehetséges. Ezeken a helyeken természetvédelmi szempontból alacsony állatlétszámmal, optimális esetben juhokkal történő kíméletes legeltetés a legkedvezőbb.
- A kezelési egység területén sokféle jelen van és terjed az akác (*Robinia pseudoacacia*), keskenylevelű ezüstfa (*Elaeagnus angustifolia*) és a mirigyes bálványfa (*Ailanthus altissima*). Természetvédelmi szempontból a legfontosabb feladat az inváziós fajok eltávolítása.

Mezőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Kaszálásos hasznosítás esetén évi egyszeri kaszálás lehetséges, június 15. után, az időpont az aktuális vízállapot és a területen levő jelölő fajok igényeinek figyelembevételével módosulhat a Duna–Ipoly Nemzeti Park igazgatósággal egyeztetve.
- A kaszálás során biztosítani kell a legalább 10 cm-es tarlómagasságot, a mozaikosságot és a megfelelő méretű kaszálatlan területek fenntartását.
- Traktorra szerelt gépi kaszálás, szársértő kaszatípus, illetve dobkasza nem alkalmazható. Kézi motoros kaszálás esetén elsősorban alternáló kasza használata javasolt.
- A gyepterületek égetése tilos.
- A kezelési egységben a természetvédelmi szempontból kedvező gyepszerkezetet negatívan befolyásoló agrotechnikai művelet – felülvetés, általános vegyszeres gyomirtás, műtrágyázás, fogasolás, tárcsázás, hengerezés, gyepszellőztetés, kiszántás – tilos.
- Javasolt a területek rendszeres ellenőrzése, hogy a betelepülő idegenhonos elemek (fás- és lágyszárú növények) minél hamarabb felfedezhetők és a területről eltávolíthatók legyenek a jelölő élőhelyek és fajok megóvása érdekében.
- Az idegenhonos, inváziós egyedi fák, facsoportok esetében szükséges azok minél teljesebb visszaszorítása mechanikus módszerek alkalmazásával.
- Az inváziós lágyszárúakkal fertőzött területeken – a fertőzöttség és az eredeti vegetáció meglétének függvényében évente változó számú – virágzás előtti kaszálás javasolt.

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- Az élőhelyhelyreállítások sikere érdekében a vad kártétele megakadályozandó.
- A kezelési egységben tilos minden olyan tevékenység, amely a vadászható vadfajok populációinak növekedését okozza.
- Vadföldek kialakítása, vad kibocsátás és zárt téri vadtartás tilos.
- Vadgazdálkodási és vadászati berendezések (szóró, etetőhely, sózó, itatóhely) és létesítmények (magasles) nem helyezhetők el.

Gazdálkodáshoz köthető, kezelési egységekre vonatkozó konkrét kezelési előírás-javaslatok:

Kötelezően betartandó előírások:

- A területen a természet védelméről szóló 1996. évi LIII. törvény védett természeti területekre vonatkozó előírásait be kell tartani.
- Az idegenhonos inváziós fajokkal kapcsolatban szükséges betartani az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 1143/2014/EU rendelet, valamint az Európai Unió számára veszélyt jelentő inváziós fajok körét meghatározó végrehajtási rendeletek előírásait. (A Bizottság (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelete (2016. július 13.) az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet szerinti jegyzékének elfogadásáról, A Bizottság (EU) 2017/1263 végrehajtási rendelete (2017. július 12.) az 1143/2014/EU európai parlamenti és tanácsi rendelet értelmében létrehozott, az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajoknak az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendelet szerinti jegyzéke naprakésszé tételéről, A Bizottság (EU) 2019/1262 végrehajtási rendelete (2019. július 25.) az (EU) 2016/1141 végrehajtási rendeletnek az Unió számára veszélyt jelentő idegenhonos inváziós fajok jegyzékének aktualizálása céljából történő módosításáról). Az idegenhonos inváziós fajok betelepítésének vagy behurcolásának és terjedésének megelőzéséről és kezeléséről szóló 408/2016. (XII. 13.) Korm. rendelet pedig meghatározza a feladatok végrehajtásáért felelős szerveket és az egyes hatósági eljárási szabályokat.
- A növényvédelmi tevékenységről szóló 43/2010. (IV. 23.) FVM rendelet alapján a földhasználónak védekezési kötelezettsége van a területen található/megjelenő selyemkóró (*Asclepias syriaca*) állománnyal kapcsolatban.

Javasolt előírások:

GY08 Dobkaszó és talaj meghajtású rendsodró, rendkezelő használata nem megengedett.
GY09 Fogasolás nem megengedett.
GY10 Tárcsázás nem megengedett.
GY11 Hengerezés nem megengedett.
GY12 Gyepszellőztetés nem megengedett.
GY13 Kiszántás nem megengedett.
GY14 Felázott talajon munkavégzés nem megengedett.
GY15 Tüzpázták létesítése nem megengedett.
GY22 Legeltetéssel és/vagy kaszálással történő hasznosítás.
GY23 A felhalmozódott fűavar eltávolítása.
GY25 A területen lévő cserjék irtása és eltávolítása.
GY28 A gyepek cserjésedésének megakadályozása, azonban a szórtan jelentkező őshonos cserjék megőrzése.
GY29 Cserjeirtás csak szeptember 1. és február 28. közötti időszakban lehetséges.
GY30 A természetes gyepekben az őshonos, méretes fák (30 cm törzsmérő felett) és a vadgyümölcsök (törzsmérő megjelölése nélkül) megőrzése.
GY31 A cserjeirtás megkezdésének időpontját legalább 5 nappal korábban írásban a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságnak szükséges bejelenteni, valamint a meghagyásra szánt cserjéket, cserjefoltokat egyeztetni.

GY32 A működési terület szerinti Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság általi kijelölésüket követően a fajgazdag, vagy védett fajokat tartalmazó cserjés foltok meghagyása.

GY33 A gyepterületen előforduló őshonos hagyásfák, hagyásfa csoportok (delelő fák), valamint cserjés foltok meghagyása

GY34 Gyepterületen előforduló, 1,5 m-nél magasabb tájidegen faegyedeket vegyszeres kezelését lábon állva szükséges elvégezni (törzs megfűrése, vegyszer injektálása); a hatékonyság érdekében a kezelés fafajától függően a vegetációs időszak kezdetén (április–május) vagy végén (augusztus–szeptember) végezhető.

GY40 Legeltetési sűrűség 0,2–0,4 állategység/ha.

GY45 A legeltetés április 24. és október 31. között lehetséges. (Megjegyzés: selyemkóróval (*Asclepias syriaca*) fertőzött területeken magérés esetén az őszi legeltetés kerülendő.)

GY58 Inváziós növényekkel fertőzött gyepten csak a mentesítést követően lehet legeltetni.

GY59 Legeltetési terv készítése és egyeztetése szükséges a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal.

GY67 Legeltethető állatfaj: szarvasmarhafélék.

GY68 Legeltethető állatfaj: juh.

GY92 A gyepterület kaszálása, szárzúzása esetén minimum 10 cm-es fűtarló biztosítása.

GY104 Tisztító kaszálás csak az inváziós gyomnövényekkel fertőzött foltokon lehetséges.

GY107 Az inváziós gyomok virágzásban történő kaszálása.

GY109 A lekaszált inváziós növények eltávolítása a területről a kaszálást követő 30 napon belül.

GY116 A területen trágyadepónia, széna és szalmakazlak nem helyezhetők el.

GY117 Éjszakázó helyek, ideiglenes karámok és jószágalások a kezelési egység területén nem létesíthetők

GY129 A területen található őshonos cserjék minimum 5 %-ának meghagyása kisebb csoportokban, mérettől függetlenül (kis- és nagytermetű cserjék egyaránt).

GY131 A cserjék – későbbi kezelések megkönnyítése érdekében – talajszintben való kivágása.

GY132 A levágott növényi részek lehordása a gyepterületről 1 hónapon belül, a kivágott cserjéket tilos a gyepten deponálni.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az idegenhonos fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E73 Inváziós fásszárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- Az idegenhonos fajok visszaszorítását eredményező beavatkozások szükségesek.
- A kezelési egység élőhelyeinek KE01 kezelési egység alá tartozó élőhelyekké alakítása javasolt
- Természetes kísérőfajok és védett fajok betelepítése

Kezelési javaslatok indoklása

Az előírások betartása és az idegenhonos fafajok visszaszorítása hosszú távon biztosítja az ideális feltételeket a természetközeli élőhelyek fennmaradása, illetve kiterjedésének megőrzése és növelése érdekében.

3.3.5. KE05 – Őshonos fás állomány

Kezelési egység meghatározása

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a Duna árterén levő puhafás ligeterdők.

Kezelési egység megfeleltetése

ANÉR-kód:

- J3 – Folyómenti bokorfüzesek
- J4 – Fűz-nyár ártéri erdők
- P1 – Őshonos fafajú fiatalosok
- P2a – Üde es nedves cserjések
- P2b – Galagonyás-kökényes-borókás száraz cserjések
- RB – Őshonos fafajú puhafás jellegtelen vagy pionír erdők

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- turisztikailag nem frekvenciált, emberi életet nem veszélyeztető helyen a lábon álló öreg fák kivágása, földön fekvő holtfa, száradék eltávolítása, a fák egészségügyi kezelése nem javasolt
- A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.
- a Natura 2000 erdőterületeken is érvényesíthető legyen a vegetációs időszak fogalma
- amennyiben idegenhonos fafajokkal fertőzött, a szaporodóképes idegenhonos egyedek eltávolítását javasoljuk a fészkelési időszakot figyelembe véve, augusztus 1. után
- vágástéri maradék kezelése (elszállítása, darálása, égetése) mennyiség függvényében javasolt, előzetesen egyeztetve a Duna–Ipoly Nemzeti Park igazgatósággal.

Gazdálkodáshoz köthető kezelési előírás-javaslatok

Kötelezően betartandó előírások:

- Erdők esetében a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról
- A NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet betartása kötelező
- A 462. sz. Kisbéri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve (érvényes: 2006 január 1. – 2015. december 31.) Törzskönyvi szám: 10/2006, betartása szükséges.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok

E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.

E04 Közösségi jelentőségű élőhelyek és fajok populációinak, továbbá a természetes és természetyszerű erdők 200 m-es körzetében idegenhonos fafajok telepítése nem megengedett.

E05 Erdészeti szempontból tájidegen fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.

E06 Idegenhonos fafajok telepítésének mellőzése.

E07 Intenzíven terjedő idegenhonos fafajok erdőtelepítésben való alkalmazásának mellőzése.

E08 Rakodó, depónia kialakításának területi korlátozása (a közösségi jelentőségű élőhelyekre, illetve fajokra történő esetleges káros hatások miatt).

E09 A fakitermeléshez és anyagmozgatáshoz szükséges közelítő nyomok csak a közösségi jelentőségű fajok és élőhelyek védelmének figyelembe vételével.

E11 A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (Megj.: üzemtervezett erdők esetén)

E12 A tisztások fátlan állapotban tartása, tisztásként való további nyilvántartása.

E13 Állománynevelés során a nyiladékok és állományszélek felé legalább 5 m széles erdőszegély létrehozásának elősegítése vagy a meglévők fenntartása. Az elő- és véghasználatok során a tájidegen növények eltávolítása (az őshonos növényekre nézve kíméletes módszerekkel).

E16 A gyérítések és véghasználatok során legalább 5 jelenlétének biztosítása. (Megj.: kivéve idegenhonos állományok esetén)

E18 A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.

E20 Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkeinek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.

E22 Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.

E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.

E33 Természetes, természetyszerű és származék erdőkben a tarvágás mellőzése.

E36 Az adott erdőrészletben véghasználat esetén szálalóvágás alkalmazása. (Megj.: kivéve idegenhonos állományok esetén)

E38 Őshonos fafajú állományok véghasználata során átlagosan 5-20% területi lefedettséget biztosító mikroélőhelyek visszahagyása, lehetőleg az idős állomány összetételét jellemző formában.

E39 A mikroélőhelyek fenntartása.

E41 A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. (Megj.: mely megegyezik az erdőtervben meghatározott korlátozással)

E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.

E52 Őshonos fafajú faállomány táj- és termőhelyhonos fa- és cserjefajokkal történő felújítása. (Megj.: valamint származási körzet azonos)

E54 Idegenhonos fafajú faállomány szerkezetátalakítása.

E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.

E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E70 "Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:

- Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
- Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják..
- Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).
- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.

E73 Inváziós fás szárú növényfajok visszaszorítása során azok mechanikai eltávolítása a növények sikeres vegyszeres irtását követően.

Vadgazdálkodási előírás-javaslatok

VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

VA02 A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Amennyiben mutatkozik rá gazdálkodói szándék, az idegenhonos fafajú erdő-állományok őshonossá történő átalakítása természetvédelmi szempontból támogatandó, elsősorban a jelölő élőhelyeken. A szerkezetátalakítás során javasolt a teljes talajelőkészítés és tuskózás mellőzése, a környező jelölő élőhelyeket veszélyeztető gyomosodás elkerülése érdekében.

Kezelési javaslatok indoklása:

A kezelési javaslatok a tájidegen, inváziós fajok területéről történő kiszorításával biztosítják az őshonos Natura természetközeli állományok alkotta ligeterdők fennmaradását, regenerációját. Az elő- és véghasználatok kíméletes végzése a természetközeli állományok természetessége szempontjából kiemelkedő fontosságú. Az intenzív használatok hosszabb távon a természeti állapot degradációjával járnának. A túltartott vadállomány taposásával, túrásával a természetközeli élőhelyet károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve javasolt.

3.3.6. KE06 – Idegenhonos fás társulás

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak az idegenhonos fafajok alkotta vagy dominálta erdőrészek, ahol a fő fafaj nem őshonos.

Kezelési egység megfeleltetése:

ÁNÉR-kód:

- S1 – Akác ültetvények
- S6 – Nem őshonos fajok spontán állományai
- S7 – Nem őshonos fajú facsoportok, erdősávok és fasorok

Erdőgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- vágástéri maradék kezelése (elszállítása, darálása, égetése) mennyiség függvényében javasolt, előzetesen egyeztetve a működési szerint érintett nemzeti park igazgatósággal.
- az erdőterületeken is érvényesíthető legyen a vegetációs időszak fogalma
- Turisztikailag nem frekvenciált, emberi életet nem veszélyeztető helyen a lábon álló öreg fák kivágása, földön fekvő holtfa, száradék eltávolítása, az egészségügyi kezelés nem javasolt

Gazdálkodáshoz köthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások erdők esetében:

- a 1996. évi LIII. törvény a természet védelméről, a 2009. évi XXXVII. törvény az erdőről, az erdő védelméről és az erdőgazdálkodásról rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról
- a NATURA 2000 gyepterületek fenntartásának földhasználati szabályairól rendelkezik a kötelezően betartandó előírásokról szóló 269/2007. (X. 18.) Kormányrendelet, ennek betartása kötelező
- A 462. sz. Kisbéri Erdészeti Tervezési Körzet Második Erdőterve (érvényes: 2006 január 1. – 2015. december 31.) Törzskönyvi szám: 10/2006, betartása szükséges.

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslatok:

Erdőterületekre vonatkozó előírás-javaslatok

E01 A Natura 2000 elsődleges rendeltetés átvezetése a jelölő fajok és élőhelyek szempontjából kiemelkedő jelentőséggel bíró területek esetében.

E11 A fával nem, vagy részben fedett területek egyéb részletként (tisztás, cserjés, nyiladék, erdei vízfolyás és tó, kopár) történő lehatárolása, szükség esetén az erdőrészlet megosztásával. (Megj.: üzemtervezett erdők esetén)

E18 A ritka fajhoz tartozó, vagy odvas, vagy böhöncös, vagy idős vagy más okból értékes faegyedek kijelölése és megőrzése az elő- és véghasználatok során.

E20 Fokozottan védett jelölő madárfaj fészkenek (madárfajtól függően meghatározott) körzetében fészkelési időszakban az erdőgazdálkodási tevékenység korlátozása.

E22 Az erdőrészletben megjelölt mikroélőhelyen legalább 10 m³/ha, kifejezetten vastag (többségében 30 cm mellmagassági átmérő feletti) odvas, böhönc, fészkelő- és búvóhelynek alkalmas élő fák kijelölése és folyamatos fenntartásának biztosítása.

E31 A nevelővágások során az intenzíven terjedő fafajok teljes mértékű eltávolításai.

E41 A fakitermelés elvégzésére idő- és térbeli korlátozás megállapítása. (Megj.: mely megegyezik az erdőtervben meghatározott korlátozással)

E48 Mesterséges felújítás, illetve pótlás esetén géppel részleges talaj-előkészítés. (Megj.: kivéve a nemes nyarasok, illetve az invazívan terjedő állományok esetén)

E50 A vágásterületen történő égetés mellőzése.

E65 Intenzíven terjedő idegenhonos fafaj felújításokban történő alkalmazásának teljes körű mellőzése.

E68 Totális gyomirtó szerek használata csak szelektív módon és csak intenzíven terjedő, inváziós lágú és fás szárú fajok ellen alkalmazható a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal történt előzetes egyeztetést követően.

E69 A környező gyepterületek védelme érdekében az erdészeti tájidegen fafajok alkotta állományok terjeszkedésének megakadályozása.

E70 Az intenzíven terjedő növényfajok elleni vegyszer használata a következő előírások mellett:

- Az ellenőrizhetőség biztosítása érdekében a vegyszerbe minden esetben színező anyag keverése.
- Javasolt alkalmazási idő: lágú szárú: május-június, fás szárú: augusztus-szeptember.
- Alkalmazás – a fás szárú fajok visszaszorítása érdekében – kéregre kenéssel, tuskóecseteléssel, fainjektálással, nem légi úton történő permetezéssel, ártéren – a gyalogakác kivételével – fainjektálással.
- Az alkalmazható szerek lehetőleg környezetbarát, gyorsan felszívódó hatóanyagúak, szelektív kijuttatásra alkalmasak legyenek, melyek levélen vagy kambiumon keresztül felszívódnak és a növény sarjadásmentes irtását biztosítják.
- Erdészeti felhasználásra engedélyezett készítmények alkalmazása (az engedélyokiratban foglalt módon, az egyéb vonatkozó jogszabályi előírások betartásával, a kijuttatáshoz szükséges hatósági engedélyek birtokában).

- Megfelelő vastagságú egyedek esetében injektálás, kéreghántás vagy levágás után a vágásfelület pontpermetezése, illetve kenése útján alkalmazható vegyszer.
- Vékonyabb egyedek, illetve korábbi kezelés után kihajtó sarjak esetében levélen felszívódó gyomirtó alkalmazása, csöppenésmentes kijuttatással.

E71 A tűzpásztákon, nyiladékokon gondoskodni kell az idegenhonos, agresszíven terjeszkedő növényfajok visszaszorításáról.

Vadgazdálkodási előírás-javaslatok

VA01 Szóró, szózó vagy etetőhely a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetett helyszínen alakítható ki.

VA02 A terület egészén a vadlétszámot olyan szintre kell csökkenteni, hogy az a felújítások sikerességét kerítés hiányában se veszélyeztesse. Ameddig a vadállomány nagysága nem éri el azt a szintet, hogy kerítés nélkül is biztosítható legyen a felújítás sikeressége, addig a felújítás területét lehetőség szerint be kell keríteni.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

Az idegenhonos inváziós fajok (gyalogakác (*Amorpha fruticosa*), zöldjuhar (*Acer negundo*), aranyvessző-fajok (*Solidago* ssp.), selyemkóró (*Asclepias syriaca*) megjelenése esetén azok eltávolítását szükséges elvégezni, utána erdő-, illetve gyepterület visszaállítása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása

Az inváziós fajok lehetőség szerinti minél teljesebb körű eltávolítása a környező természetes élőhelyek fajkészletének megőrzése érdekében fontos cél, mivel az inváziós fajok terjedése azok degradálását, megsemmisülését okozhatná. A túltartott vadállomány taposásával, túráásával a jelölő élőhelyeket károsíthatja, ezért szükséges a megfelelő szinten tartása. A vadat vonzó létesítmények lokálisan gyomosító hatásúak, ezért elhelyezésük csak a működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve javasolt.

3.3.7. KE07 – Kivett

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a beépített és lebetonozott (burkolt) felszínek, Burkolt és murvás utak.

A kezelési egység Á-NÉR szerinti megfeleltetése:

- U1 – Belvárosok, beépített faluközpontok, lakótelepek
- U4 – Telephelyek, roncssterületek és hulladéklerakók
- U11 – Út- és vasúthálózat

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

Nem végezhető olyan beavatkozások (pl. utak, járdák szózása), amik közvetve vagy közvetlenül negatív hatással vannak a KE01–KE05 kezelési egység élőhelyeire. Ezek helyett környezetkímélő megoldások alkalmazandók.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

A kezelési egység kiterjedése nem növelhető, azonban átalakítható a KE01–KE05 kezelési egységekhez tartozó élőhelyekké.

Kezelési javaslatok indoklása

A kezelési egység élőhelyei természetvédelmi értéket nem képviselnek, kezelésük módja azonban lényeges az érintkező kezelési egységek megőrzése szempontjából.

3.3.8. KE08 – Meder

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe a főág, illetve a mellékágak középvíznél mért nyílt vízfelülete tartozik. Legfontosabb feladat a változatos medermorfológia biztosítása, a mellékágak és a parti zóna természetvédelmi célú rehabilitációja, hajóforgalmi igények összehangolása a természetvédelmi érdekekkel

Kezelési egység megfeleltetése:

ÁNÉR-kód:

U8 – Folyóvizek

Kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok:

A kezelési egységre vonatkozó általános javaslatok megegyeznek a nem gazdálkodáshoz köthető javaslatok mederre vonatkozó pontjaival. Az alább felsorolt pontok olyan megfontolásra szánt javaslatok, melyek figyelembe vétele elősegíti a meder állapotának jobb megismerését, ezáltal a hajózási és egyéb medret érintő munkák tervezhetőbbé válnak.

Vízgazdálkodáshoz köthető javaslatok:

- A Duna egyik legértékesebb élőhelyei a kavics zátonyok, gázlók. Minden olyan beruházás, amely ezeket közvetlenül érinti, hatással lehet a jelölő fajok állományaira. Ennek hatását feltétlenül vizsgálni szükséges.
- Ki kell térni továbbá azokra a hatásokra, amelyeket a kotrás nem közvetlenül idéz elő, pl. a meder mélyülése, az ebből fakadó alacsonyabb vízállások (különösen kisvizes időszakban) következtében kialakuló állapot hatásai. Külön kell értékelni a főágot, illetve a mellékágakat és az árteret érintő hatásokat.
- A főág esetén meg kell adni az áramlási sebesség, a mélységviszonyok és az aljzat minőségének megváltozását és azt kell vizsgálni, hogy ezek milyen hatással lesznek a főág élővilágára, különös tekintettel a védett, illetve natura 2000 fajokra.
- A mellékágak esetén meg kell határozni a vízborítottság időszakos változását, illetve amennyiben várható, az áramlásviszonyok megváltozását. Ki kell térni arra, hogy ez a mellékág szukcessziós folyamatait befolyásolja-e, és ha igen akkor milyen mértékben. Meg kell vizsgálni, hogy az adott mellékág abiotikus paramétereinek változása mennyiben befolyásolja a jelenlegi társulásokat, faunaképet, illetve az állományok nagyságát.
- Az ártér vonatkozásában meg kell vizsgálni a talajvíz viszonyokat, és azt, hogy a beruházás ezt milyen mértékben befolyásolja. Ki kell térni a természetes élőhelyek toleranciájára a várható változással szemben.
- A meder morfológiai sajátosságainak és az áramlási viszonyainak megváltoztatása kizárólag a természetvédelmi érdekekkel összhangban történhet meg.
- vízminőség ellenőrző pontok létesítése javasolt, illetve havária jelenségek esetén az azonnali (12 órán belüli) értesítés küldése a területen illetékes természetvédelmi szervnek fontos és szükséges lépés A védekezési stratégiában való szakmai segítségnyújtásba a természetvédelmi szerv bevonása javasolt

- energiatermelést szolgáló létesítések, fejlesztések építése nem javasolt, mivel a Duna és árterén lévő szigetek és zátonyok, illetve a folyóvízi élettér mint értékes élőhelyek megszűnéséhez vezet
- víz áramlásának, mozgásának megváltozását előidéző műtárgyak (sarkantyúk) elhelyezése a nem javasolt
- mellékágak rehabilitációja: a jelenleg meglévő lezárások, egyéb folyamszabályozási műtárgyak szükségességének a felülvizsgálata, adott esetben átalakítása, a szükségtelen lezárások feloldása. Igény esetén kotrással kiegészítve.
- a főágban a kotrások korlátozása
- mederfenntartó létesítménye természetközeli megoldásainak alkalmazása
- A tevékenység területe vízbázis hidrogeológiai „A” és „B” védőidomot érint. A vízbázis védőidomaira vonatkozó előírásokat és korlátozásokat be kell tartani, melyek a következők:
  - Hidrogeológiai „A” védőidomra vonatkozó előírások és korlátozások:
    - Új létesítménynél, tevékenységnél tilos: a bányászat
    - Új vagy meglévő létesítménynél, tevékenységnél a környezeti hatásvizsgálat vagy a
    - környezetvédelmi felülvizsgálat, illetve az ezeknek megfelelő tartalmú egyedi vizsgálat
    - eredményétől függően megengedhető: fúrás, új kút létesítése; a fedő vagy a vízelvezető
    - réteget érintő egyéb tevékenység.
  - Hidrogeológiai „B” védőidomra vonatkozó előírások és korlátozások:
    - Új vagy meglévő létesítménynél, tevékenységnél a környezeti hatásvizsgálat vagy a
    - környezetvédelmi felülvizsgálat, illetve az ezeknek megfelelő tartalmú egyedi vizsgálat
    - eredményétől függően megengedhető: a bányászat; fúrás, új kút létesítése; a fedő vagy a
    - vízelvezető réteget érintő egyéb tevékenység
- Az árvízvédekezéssel kapcsolatos beruházások esetén vizsgálni kell, hogy van-e olyan
- megoldás, ami a terület természeti értékeinek védelmét is elősegíti, vagy legalább nem okoz újabb visszafordíthatatlan kárt. Amennyiben ilyen van, akkor ezt a megoldást kell előnyben részesíteni akár a természetvédelmi szervezetekkel közös projekt keretén belül.

Hajóútfejlesztés:

- A hajóútfejlesztési kérdések hatásait együttesen is vizsgálni kell, hiszen a gyakorlatban várható, hogy az élőhelyek átalakulása és a fajok fennmaradása szempontjából együttesen is érvényesül a Duna folyam egészén.
- az evezős turizmus szabályozása, természetvédelmi szempontból kiemelt helyeken (pl. ismert fészkelőhelyen, ívőhelyen) a sátrazás és parthasználat időszakos korlátozása javasolt.
- hajóforgalom kapacitásának (méret, sebesség) maximumának meghatározása, mivel a hullámozás károsítja a part menti élőhelyeket, illetve a vízi élő szervezeteket.

- a hajózási útvonalak kijelölése során ne sérüljenek a természeti értékek, illetve a hajózáshosszútávú szabályozása a meglévő természeti értékek figyelembevételével történjék
- a hajózási útvonalak kijelölése során a Natura 2000 célkitűzések és rendeltetéseket vegyék figyelembe, egyeztessenek a természetvédelmi kezelővel, hatóságokkal

Vadgazdálkodáshoz köthető javaslatok.

- Kizárólag acélsörét használata javasolt. Fokozottan védett faj megjelenése esetén vízivad vadászat időbeni és térbeli korlátozása javasolt.

Gazdálkodáshoz köthető kezelési előírás-javaslatok:

a. Kötelezően betartandó előírások.

A nagyvízi meder, a parti sáv, a vízjárta és a fakadó vizek által veszélyeztetett területek használatáról, hasznosításáról, valamint a folyók esetében a nagyvízi mederkezelési terv készítésének rendjére és tartalmára vonatkozó szabályokról szóló 83/2014. (III. 14.) Kormányrendelet alapján az egyeztetett és elfogadott nagyvízi mederkezelési terv

b. Önkéntesen vállalható előírás-javaslat

Vizes területekre vonatkozó előírások

V41 A learatott nád vizes élőhelyről történő kiszállításának nyomvonalát működési terület szerinti nemzeti park igazgatósággal egyeztetve kell kialakítani.

V42 A nádaratás megkezdése előtt 48 órával a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságot értesíteni kell .

V43 A nádaratás befejeztéről értesíteni kell a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóságot.

V44 A hagyásfoltok kialakítását a Duna–Ipoly Nemzeti Park igazgatósággal egyeztetve kell kijelölni.

V46 December 1. és február 15. között lehet nádaratást folytatni, a mindenkori időjárási és talaviszonyok figyelembe vételével.

V51 A nádas minimum 30–40%-át nem szabad learatni.

V52 A hagyás foltokat évente eltérő helyen kell kialakítani.

V56 A nádaratás csak fagyott talajon végezhető.

V58 Nádat deponálni, válogatni a területen tilos.

V59 A nádaratást végzőnek, a nád aratásához, a rendelkezésére álló nádvágó gépek közül mindig a talaj és hidrológiai adottságainak megfelelő gépet kell használni.

V60 A nádaratás során természetes, gyorsan lebomló anyagokból készített kötözőanyagot köteles használni.

Élőhelyrekonstrukciós és élőhelyfejlesztési javaslatok:

- A területen kiemelten fontos a holtágak, mellékágak, parti zóna természetközeli rehabilitációja, a meder és a hullámtér, ártér morfológiai változatosságának növelésével illetve a vízhez kötődő sporttevékenységek szabályozott kereteken belüli üzése, így például a kenükikötések szabályozása, illetve a motorcsónakok maximális sebességének meghatározása az év egyes, a jelölő fajok szaporodása szempontjából kritikus időszakban.
- Az idegenhonos inváziós fajok megjelenése esetén azok eltávolítását szükséges elvégezni.
- A kezelési egységben a vizes élőhelyek területén az idegenhonos állatfajok (ezüstkárász (*Carassius auratus gibelio*), törpeharcsa (*Ameiurus nebulosus*),

vörösfülű és sárgafülű ékszerteknős (*Trachemys scripta elegans* és *T. scripta scripta*)) állományának csökkentése szükséges.

- A kezelési egység vízviszonyait a természetes vízjáráshoz hasonlóvá javasolt alakítani, ennek érdekében megfelelő vízszabályozó műtárgyak kialakítása javasolt.

Kezelési javaslatok indoklása

Az inváziós fajok lehetőség szerinti minél teljesebb körű eltávolítása a környező jelölő élőhelyek (Természetes eutróf tavak Magnopotamion vagy Hydrocharition növényzettel (3150)) fajkészletének megőrzése érdekében fontos cél, mivel az inváziós fajok terjedése a környező jelölő élőhelyek degradálását, megsemmisülését okozhatná. A területen folyó nádaratás végzését a lehető legkíméletesebben javasolt végezni a jelölő élőhely, illetve a határoló zónában lévő élőhelyek védelme érdekében. Egyéb kezelés ezen önfenntartó, vagy spontán szukcesszióval érintett területeken nem szükséges, a jelölő balin (*Aspius aspius*), szivárványos ökle (*Rhodeus sericeus amarus*), lápi póc (*Umbra krameri*), réti csík (*Misgurnus fossilis*), mocsári teknős (*Emys orbicularis*), vöröshasú unka (*Bombina bombina*) és vidra (*Lutra lutra*) populációk érintetlen „magterületeként” szolgálhat a terület.

3.3.9. KE09 – Park

Kezelési egység meghatározása:

Ebbe a kezelési egységbe tartoznak a terület parkként funkcionáló részei, ültetett honos és idegenhonos fákkal és cserjékkel, valamint alattuk rendszeresen nyírt jellegtelen gyeppel.

Kezelési egység megfeleltetése:

ÁNÉR-kód:

U2 – Kertvárosok, szabadidős létesítmények (természetes vegetáció nyomai nem találhatók meg, ezért nem sorolható a „P6 – Parkok, kastélyparkok, arborétumok és temetők az egykori vegetáció maradványaival vagy regenerálódásával” kategóriába)

Művelési ághoz kapcsolódó természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- A természetvédelmi kezelési tervben nem részletezett vagy nem szabályozott kezelési előírásokat a területen az illetékes hatóság egyedi államigazgatási eljárásban határozza meg.

Élőhelyek kezelése, fenntartása, fajok védelme

- A park fájnak megőrzését elősegítő beavatkozásokat (száraz, letört ágak eltávolítása, sebkezelés, stb.) vegetációs időszakon kívül, de a denevér betelelés és az énekesmadarak költési időszaka előtt kell elvégezni.
- A park gyepjének ápolása; beleértve annak kaszálását és a benne megjelenő természetvédelmi értéket képviselő fajok kíméletét.
- A fenntartó kezelések során ügyelni kell az odúlakó fajok jelenlétére.

Terület- és földhasználat, természetvédelmi infrastruktúra

- A területen minden ipari és bányászati tevékenység tilos
- A területen új épület és építmény csak úgy helyezhető el, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A meglévő infrastruktúra-hálózat karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani

- A meglevő közművek karbantartása során az eredeti állapotot helyre kell állítani
- A területen új építésű közmű csak úgy építhető vagy vezethető át, ha az a fákat és gyökérzetüket nem érinti
- A területen növényvédő szert és irtószereket csak a fák egyedi védelme érdekében szabad használni.
- A tervezési területen belül a szükséges vegyszerezést csak egyedi engedélyezéssel és természetvédelmi hatósági ellenőrzése mellett szabad végezni.
- A park faállományának folytonosságát fenn kell tartani
- A tervezési terület a jelenlegitől eltérő területfelhasználási egységbe nem sorolható.

Táj- és kultúrtörténeti értékek

- A parkok tájképi jellegét meg kell őrizni.
- A parkból csak abban az esetben távolítható el fa, ha ez a természetvédelmi célok megvalósítása érdekében szükséges. Az eltávolított fákat pótolni kell.
- A fapótlásokat előnevelt, földlabdás sorfa jellegű suhángokkal kell elvégezni vegetációs időn kívül
- A fapótlásokat a parkban lehetőleg a fák eredeti helyén kell elvégezni.
- A faápolás során megengedett a koronaalakítás, a sérült és beteg koronarészek eltávolítása, a tősarjak eltávolítása, az üregek gondozása, a fagyöngy folyamatos eltávolítása.
- A tájképi szempontból nem megfelelő objektumok eltávolítása.

Művelési ághoz, illetve földhasználati módhoz köthető természetvédelmi kezelési módok, korlátozások és tilalmak

- Természetvédelmi beavatkozásokon kívül a park fáin egyéb beavatkozások nem végezhetők el.
- A fák alatt található gyepek feltörése csak természetvédelmi célból történhet
- A fák alatt található gyepek kiterjedése nem csökkenhet

3.4. Adminisztráció

- Biztosítani kell, hogy a tervezési terület a kijelölt természetvédelmi kezelő vagyonkezelésében legyen.
- A terület kezelője mellett kötelezően kijelölendő a terület megfelelő kompetenciákkal rendelkező természetvédelmi kezelője.
- Megfontolandó a hrsz. 1949 védett területhez csatolása, ezzel ugyanis a Monostori erőd Természetvédelmi Terület közvetlen kapcsolatba kerül a HUDI20034 Natura 2000 területtel

3.5. A természetvédelmi kezelési terv végrehajtásának ellenőrzése és a terv felülvizsgálata

Jelen kezelési terv folyamatos előírásai határidőhöz nem kötöttek. Az egyszeri beavatkozások mielőbbi megvalósítására kell törekedni.

A természetvédelmi kezelési terv előírásainak betartását a természetvédelmi hatóság ellenőrzi, a kezelési tervben megadott kezelési feladatok végrehajtását a természetvédelmi kezelő és Komárom Város Önkormányzata ellenőrzi.

A természetvédelmi kezelési tervet 5 évente felül kell vizsgálni és a szükséges módosítási javaslatokat megtenni. A természetvédelmi kezelési terv felülvizsgálatát Komárom Város Önkormányzata, a terület természetvédelmi kezelője és a Duna–Ipoly Nemzeti Park Igazgatóság végzi, szükség esetén szakértő(k) bevonásával.